

ҰСАҚ ДАУЛАР СОТЫ

"АСТАНА" ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ

3 тамыз 2020

Іс №: AIFC-C/SCC/2020/0002

НУРСУЛТАН АЛИЕВ

Талапкер

және

"PROPORTUNITY MANAGEMENT COMPANY" ЖШС

Жауапкер

ШЕШІМ

Сот судьясы:

Судья Чарльз Баннер Q

БҰЙРЫҚ**1. Талап арыз қабылданбады.****ШЕШІМ****Алғысөз**

1. Осы талап арызда Талапкер Нұрсултан Алиев мырза, жауапкер "Proportunity Management Company" ЖШС -ға (бұдан әрі - "**Proportunity**") қатысты 199,089.50 теңге көлемінде залалды және оның айтуынша, оның және Proportunity арасындағы еңбек шарты заңда көзделген хабарлау мерзімінсіз және есептелген жалақының бір бөлігін төлемей бұзылғаны негізінде өзге де құқықтық қорғау құралдарының өтелуін сұрайды. Талаптың негіздері, сондай-ақ залал және сұралған құқықтық қорғау құралдары төменде егжей-тегжейлі сипатталған.
2. Proportunity "Астана" Халықаралық қаржы орталығының ("**АХҚО**") тіркелген қатысушысы болып табылады.
3. АХҚО қатысушыларымен еңбек шарттары АХҚО-ның Еңбек регламентімен (АХҚО-ның 2017 жылғы №4 Еңбек регламенті, 2019 жылғы шілдедегі түзетулерімен) ("**Еңбек регламенті**") реттеледі. Талап Еңбек регламентінің болжамды бұзылуына негізделген.
4. Еңбек регламентінің 4-бабында мыналар көзделген:
 - "(1) Осы Регламент АХҚО органдарының, АХҚО органдары ұйымдарының қызметкерлеріне, АХҚО қатысушыларына және Қызметкерлердің Жұмыс берушілеріне қолданылады.
 - (2) Осы Регламент Қызметкердің Еңбек шартына қолданылатын құқықты көздейді.
 - (3) Осы Регламентке байланысты туындайтын кез келген дау соттың құзыретіне жатады.»
5. Регламенттің 4(3) - бабындағы "Сотқа" сілтеме АХҚО сотына қатысты: Еңбек регламентіне 1-қосымшаны қараңыз.
6. АХҚО Соты "Астана" Халықаралық қаржы орталығы туралы" Конституциялық заңға (2015 жылғы 07 желтоқсандағы № 438-V Конституциялық заң)("Конституциялық заң") сәйкес құрылды.

Конституциялық Заңның 13(5) бабына сәйкес, 2017 жылғы 05 желтоқсанда АХҚО Басқару кеңесі АХҚО Сотының регламентін бекітті.
7. АХҚО Соты регламентінің 26(1)(b) бабына сәйкес Сот "АХҚО-да жүзеге асырылған және АХҚО құқығына бағынатын кез келген операцияға қатысты кез келген дауларға" қатысты (басқалармен қатар) айрықша құзыретке ие. АХҚО құқығы өзіне Еңбек регламентін қамтиды.
8. Осылайша, АХҚО соты осы істегі берілген дауға қатысты құзыретке ие екені анық.
9. АХҚО Соты Регламентінің 30-бабы АХҚО Сотының практикасы мен рәсіміне қатысты қағидаларды қарастырады.

Осы Ережеге сәйкес АХҚО Сотының қағидалары ("Қағидалар") 2018 жылдың қаңтарында қабылданды.

Қағидалардың 28-бөлігі АХҚО Соты Регламентінің 9-бабына сәйкес Бірінші Инстанциядағы соттың ("БИС") мамандандырылған бөлімшесі болып табылатын, Ұсақ Даулар сотына ("ҰДС") қатысты.

Қағидалардың 28.2-бабында мыналар көзделген:

"ҰДС Соттың құзыреті аясында шағымдарды қарайды және шешеді:

- 1) егер талап сомасы немесе талап мәнінің құны 150 000 АҚШ долларынан аспаса;
 - 2) егер талап сомасы немесе талап қою мәнінің құны 300 000 АҚШ долларынан аспаса және талап қою бойынша барлық тараптар талап ҰДС-да қаралатынын жазбаша нысанда растаса;
 - 3) егер талап тараптың жұмысқа орналасуына немесе бұрынғы жұмысқа орналасуына қатысты болса және барлық тараптар оның ҰДС-да қаралатынын жазбаша нысанда растаса; сондай-ақ
 - 4) Сот Төрағасы тағайындауы немесе жіберуі мүмкін басқа да талаптар анда-санда ҰДС-да қаралатын болады.»
10. Осы іс бойынша талап сомасы 150 000 АҚШ долларынан кем соманы құрайды. Бұл іс сонымен қатар Алиев мырзаның бұрынғы жұмысы деп мәлімделгеніне де қатысты және екі тарап та жазбаша түрде ҰДС-да тыңдалуы керек деп шешті. Осы бір немесе екі себепке байланысты ҰДС сот ісін жүргізу үшін қажет БИС бөлімі болып табылады.

Рәсім

11. Өз басы талапкер (білікті заңгер болса да) болып табылатын Алиев мырза 2020 жылдың 3 шілдесінде сотқа жүгінді. "Талаптың егжей-тегжейлері" деп аталатын талап арыздың 2-бөлімінде ол, оның айтуынша, талабының негізінде жатқан фактілер, сондай-ақ ол сүйенген Еңбек регламентінің орындалуы туралы егжей-тегжейлі айтып берді. Бұл Алиев мырзаның қол қойған мәліметтерінің дұрыстығын растаумен қатар жүрді. Талаптың егжей-тегжейлері Талап арызға қоса берілген 12 құжатқа қатысты болды.
12. Гаусар Абдуова ханым ұсынған Proportunity 2020 жылдың 10 шілдесінде Қағидалардың 28.12-бабында белгіленген мерзімде сотқа қарсылық берді. Бұл Бас атқарушы директоры және Proportunity директоры Арман Барменбаев мырзаның мәліметтерінің дұрыстығы туралы мәлімдемемен қатар жүрді.
13. Қағидалардың 28.15-28.23-баптарына сәйкес, ҰДС-ға талап бойынша Жауапкер талап бойынша Қарсылықты бергеннен кейін және тапсырған соң, тараптар талап бойынша Қарсылық берілгеннен кейін 7 күн ішінде АХҚО Сотының Тіркеушісі немесе Тіркеуші тағайындаған тұлға жүргізетін консультацияны сұратуға мүмкіндігі бар.
Консультацияның мақсаты - "тараптарға келісім бойынша олардың дауларын шешуге мүмкіндік беру" (Қағидалардың 28.17-бабы). Осы істе Жауапкер консультация алуға ниет білдірді, ал Талапкер ниет білдірмеді. Сондықтан консультация жүргізілмеді.
14. Қағидалардың 28.24-28.25-баптарында мыналар көзделген:

"28.24 егер консультация Сотпен тағайындалмаса немесе егер талап-арыз консультацияда шешілмесе, Сот шағын талапты сот талқылауына дайындау үшін нұсқаулар береді.

28.25 Сот:

- (1) ұсақ талапты түпкілікті тыңдау күнін белгілей алады;
- (2) түпкілікті тыңдау үшін ұсынылған уақыт туралы тараптарды хабардар ете алады;
- (3) тараптардан олардың ісі туралы қосымша ақпарат беруді талап ете алады; сондай-ақ
- (4) әр тарапқа басқа тарапқа кез келген куәгердің көрсетімдерін немесе тараптар тыңдау кезінде сүйенуге ниет білдіретін, кез келген кейінгі құжаттардың көшірмелерін беруге және тапсыруға нұсқау бере алады."

15. Осы қағидаларға сәйкес, 2020 жылдың 20 шілдесінде мен ауызша тыңдау 29 жылдың 2020 шілдесінде бейнеконференцбайланысты пайдалану арқылы өткізілуі керек (жеке тыңдауды COVID-19-пен шектеулерге байланысты өткізу мүмкін емес) және 2,5 сағаттан аспауы керек деп қаулы еттім. Алиев мырза өзінің Талап арызының 5-бөлімінде талапты ауызша тыңдаусыз, қағазда қарауды сұрайтынын көрсеткеніне және Қағидалардың 28.39-бабы ҰДС-қа істі тыңдаусыз қарауға мүмкіндік беретініне қарамастан, мен бұл жағдайда тыңдау орынды болады деп шештім.

Бұл төменде көрсетілгендей, тараптар арасындағы дау Алиев мырзаға ауызша түрде Proportunity немесе оның директоры Ерболат Сарсенбаев мырзаның ұсынылғаны немесе ұсынылмағаны туралы олардың бәсекелес нақты деректерімен байланысты болуымен түсіндіріледі.

Нақты дәлелдемелерді Сот ауызша тексеріп және бағалай алуы үшін тыңдауды жүргізу орынды болды.

16. 2020 жылғы 20 шілдедегі нұсқаулар сондай-ақ тараптардан 2020 жылғы 24 шілдеде Нұр-Сұлтан қаласының уақыты бойынша 18:00-ден кешіктірмей, "тыңдауларда ауызша жауап беретін кез келген куәлардың тізімімен бірге кез келген куәлардың кез келген айғақтарын және кез келген өзге құжаттарды қоса алғанда, кез келген қосымша ақпаратты" беруді талап етті.

Осыған сәйкес Алиев мырза екі құжат тапсырды (Proportunity-дегі бос жұмыс орындары туралы хабарландырудан үзінділер және WhatsApp-тағы хат алмасудан үзінділер), ал Proportunity Сарсенбаев мырза мен Елена Полищук ханымның атынан екі жазбаша өтініш берді.

17. 2020 жылдың 28 шілдесінде мен тыңдау кестесі мен өткізу туралы нұсқаулар бердім. Тараптар арасындағы дауды шешу үшін қарама-қайшы нақты дәлелдемелердің бірінші дәрежелі маңыздылығын назарға ала отырып, мен 28.30-бапқа сәйкес (Қағидалардың 1-бөлігінде көрсетілген негізгі мақсатты ескере отырып) расталғаннан кейін ауызша айғақтарды қарастыруды талап еттім.

Сол себепті мен әр тарапқа қарама-қарсы жақтың куәгерлерінен тұс-тұстан жауап алу уақыты бойынша шектеулі мүмкіндік бердім. Қарсылас куәлардан тұс-тұстан жауап алу ҰДС-да талқылау кезінде автоматты құқық емес екенін атап өткім келеді (Қағидалардың 28.28 және 28.31-баптарын қараңыз) және бұл істің нақты мән-жайларында оны шешу туралы менің шешімім жалпы прецедент ретінде қарастырылмауы керек.

ҰДС-да кез келген нақты талапты қарау кезінде тұс-тұстан жауап алудың орындылығы туралы мәселе істің нақты мән-жайларына 28-бөлімнің тиісті ережелерімен бірге Қағидалардың 1-бөлігінде көрсетілген негізгі мақсатты қолдануға байланысты болады.

18. Тыңдау жоспарланғандай, 2020 жылдың 29 шілдесінде өтті. Бастапқыда Абдуова ханым Proportunity атынан бірнеше беттен тұратын қосымша құжаттаманы ұсынуға рұқсат сұрады, ханым осы құжатты ол Алиев мырзаның рөліне қатысты Proportunity ұстанымын қосымша қолдайтын хат алмасу ретінде сипаттады. Мен бұл қосымша құжаттама қабылданбауы керек деп шештім. Бұл құжаттың 2020 жылғы 24 шілдедегі менің нұсқауларымда белгіленген 2020 жылдың 20 шілдесіне дейін берілмегені және тапсырылмағаны туралы дәлелді себеп болған жоқ.

Егер бұл құжат кеш қабылданғанда, онда ол Алиев мырзаға (талапкер, заңды біліктілігі бар болса да) көрсетім бермес бұрын оны қарауға мүмкіндік беру үшін кейінге қалдыруды талап етеді. Құжаттың сипаттамасы оның сот қарауында жатқан материалдарға өте маңызды нәрсе қосатындығын білдірмейді. Осы себептер бойынша мен осы құжатты қабылдау істерді әділ қарау туралы Қағидалардың 1.6-бабында көрсетілген негізгі мақсатқа қайшы келеді деп шештім (атап айтқанда, тараптардың теңдігін қамтамасыз ету (2) тармақшасын қараңыз); сот талқылауының жедел және тиімді қаралуын қамтамасыз ету, бұл ретте қажет ресурстардан көп емес ресурстарды және сот талқылауының мөлшерлес қағидаты ескеріле отырып, істі қараудың (4) тармақшасын пайдалану). Талапкер немесе жауапкер ҰДС-да талқылауда құжаттарды соттың жазбаша дәлелдемелерді қабылдау үшін соңғы мерзім өткеннен кейін ұсынғысы келген кезде және бұл құжаттарды қабылдау екінші Тарапқа оларды зерттеуге әділ мүмкіндік беру үшін кейінге қалдыруды талап еткен жағдайда, бұл ҰДС негізгі мақсатына қарсы болуы мүмкін, ол кішігірім сот шешімдері бойынша жедел және жеңілдетілген шешім қабылдау әдісін ұсыну болып табылатынын баса айтқым келеді.

Осылайша, Сот мұндай жағдайларда белгіленген мерзім аяқталғаннан кейін дәлелдемелерді ұсынуға рұқсат берілуі керек деген сенімділіктің едәуір дәрежесін талап етеді.

Тараптар арасындағы дау

19. Алиев мырза Алматы қаласы мен Нұр-Сұлтан қаласының түрлі ұйымдарында 6 жылдан астам кәсіби заң қызметінде тәжірибесі бар білікті заңгер болып табылады.
20. 29 наурыз 2020 ж., ол Proportunity-де жарияланған заңгер бос орнына электрондық пошта арқылы өтініш берді. Ол түйіндемені өзінің электрондық поштасына тіркеді. Осыдан кейін көп ұзамай, WhatsApp мессенджері бойынша Сарсенбаев мырзамен байланысқа шықты, ол жоғарыда айтылғандай, Proportunity директоры болып табылады. Содан кейін WhatsApp бойынша іскерлік хат алмасу орын алды, оның нәтижесі Сарсенбаев мырзаның Алиев мырзамен 2020 жылғы 30 наурызда телефон арқылы әңгімелесуі болды.
21. Бұдан әрі болғаны даулы болып табылады.
22. Алиев мырза әңгімелесуден кейін ол "Proportunity-де заңгер лауазымына шақырылды" деп мәлімдейді (сот отырысында ол бұл шақыруды Сарсенбаев мырза ауызша білдіргенін растады).
Талап арызында ол мынаны мәлімдеді:

"2020 жылғы 01 сәуірде Сарсенбаев мырза мені WhatsApp мессенджері арқылы еңбек шартын жасасу үшін паспорт жіберуді өтінді, оны мен дереу жібердім (8-ші құжат).
23. 8-ші құжат Алиев мырза мен Сарсенбаев мырза арасындағы WhatsApp мессенджеріндегі хат алмасудан үзінді болып табылады. Сарсенбаев мырза Алиев мырзаның төлқұжатын сұрады, бірақ оның хабарламаларында еңбек шарты туралы сөз жоқ. Менің алдымда бұл ұсыныстың ешқандай құжаттық дәлелі жоқ. Алиев мырза бұл тұрғыда Proportunity Еңбек регламентінің 11-бабын бұзды деп мәлімдейді, ол тиісті бөлімде мыналарды қарастырады:

"(1) Қызметкер жұмысқа ағылшын тілінде жасалған және Жұмыс беруші де, Қызметкер де қол қойған Еңбек шарты бойынша ғана қабылдануы мүмкін.

(2) еңбек қызметі басталғаннан кейін 2 ай ішінде Жұмыс беруші Қызметкерге Жұмыс беруші де, Қызметкер де қол қойған еңбек шартының жазбаша көшірмесін беруге міндетті."

24. Proportunity талап - арызы бойынша қарсылық Сарсенбаев мырза мен Алиев мырза арасында сұхбат жүргізілгені туралы мойындауды қамтыған. Алайда, олар әңгімелесу кезінде Сарсенбаев Мырза Алиев мырзаға Proportunity-де жарияланған бос жұмыс орнына сәйкес келмейтінін, оның орнына:

«... "Proportunity Management Company" ЖШС-не жұмысқа қабылдамай, оның басшылығымен ақы төленетін тағылымдама туралы [Алиев мырзаға] ұсыныс жасады, оған ол келісті.»

25. Алиев мырза берген талап-арызда тағылымдама ұсынысы туралы да айтылады, дегенмен айтарлықтай өзгеше түрде:

"Алғашқы екі жұмыс аптасын (1-14 сәуір аралығында) Сарсенбаев мырза маған ақы төленбейтін тағылымдама ретінде жариялады, дегенмен бұған дейін бұл лауазымдық нұсқаулықта да, Сарсенбаев мырзамен әңгімеде де көрсетілмеген.

Менің бұл жағдайларға келісуіме тұра келді. Proportunity ұсынған тағылымдамадан сәтті өткеннен кейін, менің Proportunity-де заңгер ретіндегі жұмысым жалғасты.

26. Осылайша, Алиев мырзаның көзқарасы бойынша оқиғалардың нұсқасы ұсынылған тағылымдама Proportunity-де болды (алғашқы тағылымдама ұсынысына жедел жұмысқа орналасу туралы алдыңғы ұсынысын өзгерткен компания) және ол аяқталғаннан кейін екі аптадан кейін ол компанияның қызметкері ретінде жалданды.

27. Proportunity бұл қатынастарды бүкіл кезең бойы Сарсенбаев мырзаның жеке тағылымдамасы ретінде сипаттайтынын мәлімдеді, бұл Алиев мырзаның жалақысы Proportunity банктік шотынан емес, Сарсенбаевтың жеке банктік шотынан төленгендігімен расталады. Алиев мырза өзінің Талап арызында сәуір айында "жалақы Сарсенбаев мырзаның жеке шотынан түскенін" мойындайды. Тыңдауда ол келесі төлемдер қай шоттан түскенін білмейтінін айтты. Сарсенбаевтың көрсетімі бойынша төлемдер оның жеке шотынан түсті. Оның дәлелдемелерінің осы аспектісі бойынша тұс-тұстан жауап алу кезінде қандай да бір қарама-қайшы дәлелдер немесе қандай да бір қарсылықтар болмаған кезде, мен оның осылай болғанын мойындаймын және барлық төлемдер Сарсенбаевтың жеке банктік шотынан келіп түскенін негізге аламын.

28. Proportunity сондай-ақ "барлық келіссөздер" Алиев мырза мен Сарсенбаев мырза арасында Proportunity бас атқарушы директоры Барменбаев мырзаның қандай да бір кезеңге қатысуынсыз жүргізілгенін атап өтті. Бұл да іс жүзінде күмән туғызбайды: Алиев мырзаның талап арызында 2020 жылдың наурыз, сәуір және мамыр айларында оның ережелерін жазбаша және ауызша талқылауына сілтемелер Сарсенбаев мырзаны атап өтеді, бірақ басқа ешқандай әрекет етуші тұлға жоқ. Proportunity бұл Алиев мырза ұсынған және қабылдаған Proportunity-мен жасалған еңбек шартына қарағанда Сарсенбаев мырзаның жеке тағылымдамасы екенін одан да бетер растайды деп тұжырымдайды.

29. Жоғарыда айтылғандай, менің 2020 жылғы 20 шілдедегі нұсқауларыма сәйкес, Proportunity екі жазбаша өтініш берді, олардың әрқайсысы 2020 жылдың 24 шілдесінде күні мен қолы қойылды.

Осындай мәлімдемелердің бірі Сарсенбаев мырзаға тиесілі, ол былай деді:

"Компаниямен сәтсіз сұхбаттасудан кейін мен [Алиев мырзаға] өзімде тағылымдаман өтуді ұсындым, ол ұсынысымды қабыл алды. Мен оған жеке қаражатымнан төлегенімді растаймын, өйткені ол компанияға емес, маған көмектесу үшін жұмыс жасады."

30. Басқа мәлімдемені Proportunity коммерциялық жылжымайтын мүлікті сату және сатып алу бөлімінің менеджері Полищук ханым жасады. Ол келесіні жазды:

"Нұрсұлтан Алиев шынымен кеңсеге келіп жүрді, бірақ "Proportunity Management Company" ЖШС мүддесі үшін ешқандай қызмет атқармады». Ол тек біздің қызметкер Е. Б. Сарсенбаев мырзаның нұсқауларын орындады."

31. Мен Сарсенбаев мырзаның да, Полищук ханымның да Жауапкер тарапынан, сондай-ақ Талапкер Алиев мырзаның да ауызша жауаптарын тыңдадым. Сарсенбаев мырза мен Полищук ханым сот аудармашысын қолдана отырып, орыс тілінде өз көрсетімдерін берді. Алиев мырза ағылшын тілінде көрсетім берді.

Талапкер сұраған құқықтық қорғау құралдары

32. Егер ұсынылған және қабылданған (атап айтқанда, Сарсенбаев мырзаның жеке тағылымдамасы) Proportunity нақты есебі дұрыс болса, онда Алиев мырза мен компания арасында ешқандай еңбек шарты болған жоқ. Осылайша, Алиев мырзаның Proportunity-ге қарсы талап арызы қабылданбайды. Сот Алиев мырзаға қандай құрал немесе құқықтық қорғау құралдарын беру туралы мәселені қарастырудың қажеті жоқ еді.
33. Егер Алиев мырзаның ұсынылған және қабылданған нақты есебі (атап айтқанда, Proportunity-дегі жұмыс) дұрыс болса, онда Алиев мырза Proportunity-ден талап ететін залалдың мөлшерін қарастыру қажеттілігі туындайды. Бұл туралы Алиев мырза былай мәлімдейді:

- 1) Ол 2020 жылғы 12 маусымда Proportunity атынан Сарсенбаев мырзамен ескертусіз жұмыстан босатылды. Еңбек регламентінің 60(2)(а) бабына сәйкес, егер үздіксіз жұмыс кезеңі 3 айдан аз болса (Алиев мырзаның жағдайындағыдай), қызметкерге кемінде 7 күнтізбелік күн бұрын хабарлама жіберілуі тиіс. Осыған байланысты Алиев мырза, егер оған жазбаша хабарлама берілсе, оған тиесілі болатын 5 жұмыс күні үшін жалақы төлеуді талап етеді.

¹ 60(2)(а) баптағы сілтеме "7 күнге" қатысты жасалған; "Күн" еңбек регламентінің №1 қосымшасындағы анықтамаға сәйкес бұл "күнтізбелік күн" болып табылады.

5 жұмыс күніндегі жалақы, оның есептеулері бойынша, 49772 теңгені құрайды.

- 2) Оған 2020 жылғы 1-12 маусым аралығында 99 545 теңге құраған жалақы төленбеген.
- 3) Ол сондай-ақ еңбек регламентінің 27 және 28-баптарына сәйкес есептелген пайдаланылмаған демалыстың орнына 47 772.5 теңге сомасында өтемақы алуға тиіс еді.

Алайда, мен Алиев мырзаға 27(2) бапқа сәйкес демалыс "жылына кемінде 90 күн жұмыс істеген" қызметкер үшін пропорционалды түрде есептелуі керек және ол Proportunity-де жұмыс істеген кезең 90 күннен аз екенін айтқан кезде, ол бұдан былай бұл құқықтық қорғау құралына жүгінбейтінін атап өтті

4) Proportunity "Қызметкерді Қазақстан заңнамасына сәйкес қызметкерді зейнетақымен қамсыздандырудың қазақстандық жүйесіне есепке алу" Еңбек регламентінің 63-бабына сәйкес өз міндетін орындамаған. Талап арызда да, сот тыңдағанға дейін сотқа берілген қандай да бір басқа материалда да мәлімделген шығындардың мөлшеріне сандық баға беруге әрекет жасалмады. Талап бойынша Proportunity-дің қарсылығы осы төрт мәселені айтпайды. Мен Абдуова ханымнан тыңдауда осыған қатысты Proportunity ұстанымын түсіндіруді сұрағанда, ол оны егжей-тегжейлі түсіндірмеді, тек компания Алиев мырзамен еңбек шартының болу фактісін жоққа шығаратынын тағы да көрсетті.

34. Алиев мырзаның талап арызы соттан келесі құқықтық қорғау құралдары туралы сұрайды:

"(5) АХҚО уәкілетті органдарының АХҚО қағидаларын, атап айтқанда АХҚО Еңбек регламентін сақтамағаны үшін Proportunity-ге қатысты шаралар қабылдау."

35. Мұның негіздемесі келесідей болды:

"АХҚО Еңбек регламентінің 66(1)(b) бабына сәйкес, Кеңес АХҚО Еңбек регламентін қолдану үшін қажетті немесе ыңғайлы қағидаларды белгілеуге уәкілетті және осы Регламентті бұзғаны үшін салынатын айыппұлдар мен басқа да айыппұл санкцияларына ешқандай шектеулер жоқ."

36. Алиев мырзаның Соттан сұраған құқықтық қорғау құралының осы аспектісі дұрыс түсіндірілмеген болып табылады. 66-бап (1) АХҚО Әкімшілік Кеңесіне қағидаларды әзірлеу бойынша дискрециялық өкілеттіктер береді.

Ол АХҚО Сотына тиісті қағидалар қабылданбаған өкілеттіктер бермейді. Сондықтан мен талаптың бұл жағын енді қарастырмаймын.

Қорытындылар

37. Алиев мырза ұсынған және қабылдаған қандай да бір жазбаша жазбалардың болмауы маған ұсынылған дәлелдемелерден қорытынды жасауым керек дегенді білдіреді.

38. Менің пікірімше, дәлелдемелер Алиев мырзаға ұсынылған және ол өзіне алған лауазымның ықтималдығы тұрғысынан, Proportunity-мен еңбек шартында емес, Сарсенбаев мырзаның жеке тағылымдамасында болғаны туралы қорытындыны растайды.

39. Мені осы көзқарасқа жетелейтін негізгі ойлар мынадай:

- 1) Егер Алиев мырзаға Proportunity-мен еңбек шартын жасасуды ұсынса, онда (әсіресе оның заңгер екенін ескере отырып), мен ол бұл ұсынысты тез арада жазбаша растауды сұрайды деп күтер едім. Оған тыңдауда осы айтылған кезде, оның жауабы сенімсіз болды. Ол сол кезде Қазақстанда болған COVID-19-ға байланысты карантинге қатысты жазбаша растауды сұрамады деп мәлімдеді. Алайда карантин жазбаша растауды алуға және оны өтініш беру және әңгімелесу кезінде Proportunity және Сарсенбаев мырзамен байланыстың негізгі құралы болған электрондық пошта немесе WhatsApp мессенджері арқылы беруге кедергі болмас еді.
- 2) Сондай-ақ, Алиев мырза екі ай бойы қызмет еткеннен кейін, ол мәлімделген еңбек

шартының жазбаша көшірмесін алу үшін еңбек регламентінің 11(2) бабына сәйкес өзінің құқығы туралы мәлімдегені туралы ешқандай дәлелдер жоқ (оның ауызша көрсетімдері түріндегі жай ғана тұжырымдағанынан басқа).² Ол бұл құқықты нақты түсінді, өйткені қазір ол оған сот ісінде сүйеніп отыр. Оның өз ісі бойынша проблемалар оның екі айлық кезең аяқталған уақытқа дейін Proportunity-мен қарым-қатынасына байланысты туындаған (мысалы, оның алғашқы екі апталық тағылымдамадан өту кезеңін біржақты белгілеу және оның жалақысын кейіннен қысқарту туралы Талап арызындағы сілтемелерді қараңыз). Мұндай жағдайларда білікті заңгер өзінің еңбек шартының оған әлі берілмеген жазбаша көшірмесіне заңды құқығы бар екенін түсініп, жұмыс берушіден дереу осы талапты жазбаша түрде орындауын сұрайтынын күтер едім. Алиев мырза оның қандай себеппен мұны жасамағаны туралы нақты түсінік берген жоқ.

- 3) Жоғарыда 27-тармақта айтылғандай, Алиев мырзаның төлемдері Proportunity корпоративтік шотынан емес, Сарсенбаев мырзаның жеке шотынан түсті. Менің ойымша, бұл оның лауазымы Proportunity-мен емес, Сарсенбаев мырзамен жеке байланысты болғанының дәлелді көрсеткіші болып табылады.
- 4) Наурыз айының соңында Алиев мырзаның атқаратын лауазымы туралы барлық келіссөздер оның және Сарсенбаев мырзаның арасында жүргізілгені белгілі (жоғарыдағы 28-тармақты қараңыз). Proportunity-де ешкімнің маңызды қатысуы болған жоқ. Бұл келісіледі және Алиев мырза атқарған лауазым Сарсенбаев мырзаның жеке өзінде болғаны туралы Proportunity-дің дәлелдері қолдау табады.
- 5) Тыңдау кезінде егер Алиев мырзаның Proportunity-де жарияланған бос орын үшін тәжірибесі жеткіліксіз деп тұжырымдай отырып, дегенмен оған тағылымдамадан өтуді неліктен ұсынды деген менің сұрағыма Сарсенбаев мырзаның сенімді әрі нақты жауабы болды: нәтижесінде, Proportunity-дегі лауазымның неғұрлым талапшыл сипатын, Proportunity-дегі лауазым анағұрлым көп тәжірибе мен айтарлықтай білімді талап ететінін ескере отырып (оның пікірінше, Алиев мырзада олар болмаған), сол уақытта жеке тағылымдама Алиев мырзаға біліктілігін арттыру үшін төменірек деңгей мүмкіндігін ұсынған. Алиев мырзаның тарапынан Сарсенбаев мырзадан жауап алуы осы екі адамның жасы мен тәжірибе жылдарының саны бірдей екендігіне назар аударылды, оның көзқарасы, егер олардың біреуіне тағылымдамадан өту ұсынылса, онда ол екіншісінен тағылымдамадан өтуді қабылдайтыны екіталай, бірақ Сарсенбаев мырза бұған дәлелді жауап берді, адвокат ретінде жұмыс істеген кезінде ол 200-ге жуық сот ісінде тәжірибе жинақтағанын атап өтті, ал Алиев мырза тек 10-ға жуық сот ісінде тәжірибе жинақтаған. Оның көрсетімдерінен Сарсенбаев мырза Алиев мырзаға қарағанда жоғары кәсіби деңгейге жеткен жоғары білікті, шешен және табысты адам болып табылатыны анықталды. Сондықтан мен Сарсенбаев мырзаның Алиев мырзаға жеке тағылымдамадан өтуді ұсынғанынан немесе Алиев мырзаның бұл ұсынысты қабылдағанын керемет ештеңе таба алмаймын.

² 11(2) бапта: "Еңбек қызметі басталғаннан кейін 2 ай ішінде Жұмыс беруші Қызметкерге Жұмыс беруші де, Қызметкер де қол қойған еңбек шартының жазбаша көшірмесін беруге міндетті." деп көзделген.

- 6) Абдуова ханым мен Соттың сұрақтарына жауап ретінде тыңдау барысында ол Proportunity үшін жасаған жұмысының егжей-тегжейлері туралы Алиев мырзаның жауаптары түсініксіз болды және егжей-тегжейлерден айырылған. Керісінше, Сарсенбаевтың ауызша айғақтары Proportunity-мен байланысты емес жұмыстың сипаттамасында егжей-тегжейлі және сенімді болды, Алиев мырзаның сөзінше ол осы жұмысты жеке Сарсенбаев мырзаға жасаған. Келтірілген мысалдардың бірі Алматы қаласындағы компания үшін темекі импортына қатысты дау болды, ол Сарсенбаев мырзаның Proportunity-дегі жұмысынан тыс жеке клиенттерінің бірі болып табылады. Мен Алиев мырзаны осы сұраққа байланысты Proportunity-мен байланысты емес, Сарсенбаев мырза үшін жұмысты атқарғанымен келіседі ме деп сұрадым және ол менің пікірімше ол осы жұмысты атқардым деп айтты.
- 7) Полищук ханымның дау-дамайға ұшырамаған жазбаша айғақтары Алиев мырзаның Proportunity мүдделеріндегі қандай-да бір жұмысына тап болмағандығы болып табылады. Ауызша айғақтарда ол Proportunity Management сату бөлімінің менеджері бола тұра, егер Алиев мырзаны Proportunity (жеке Сарсенбаев мырза емес) жалдаған болса, оның рөлі компанияның жылжымайтын мүлік саласындағы инвестициялық бизнесінің транзакциялық жағы үшін негізгі болғанын ескере отырып, міндетті түрде Алиев мырзаның жұмысын көруші едім деп нақты сендіре түсіндірді.
- 8) Жоғарыда 22-23 тармақтарда айтылғандай, талап арызында Алиев мырза Сарсенбаев мырзаның 2020 жылғы 1 сәуірде оған жолдаған "еңбек шартын жасасу үшін" төлқұжатының көшірмесін ұсыну туралы WhatsApp хабарламасын сипаттады, бірақ, шын мәнінде, бұл WhatsApp хабарламасында не туралы айтылатыны туралы қате түсінік болып табылады. Сарсенбаев мырза төлқұжаттың көшірмесін сұрады, бірақ еңбек шарты туралы сөз қозғалмады. Бұл негізсіз асыра сөйлеу мені Алиев мырзаның айғақтарына сақтықпен қарауға итермеледі.
- 9) Алиев мырзаның 2020 жылдың 24 шілдесінде менің нұсқауларыма сәйкес ұсынған құжаттық дәлелдемелеріне WhatsApp-тың Барменбаев мырзамен оның арасындағы хат-хабарлары қоса қамтыды, Барменбаев мырза, жоғарыда айтқанымдай, Proportunity бас атқарушы директоры болып табылады. Бұл құжатта екі үзінді болды (ол тыңдаудан бұрын ағылшын тіліне аударылған), құжат жеке оқылғанда, Барменбаев мырзаның Алиев мырзаға кәсіби нұсқаулар бергені туралы әсер еткен болуы мүмкін (және осылайша Алиев мырзаның ісіне оны Сарсенбаев мырзаның жеке тағылымдамашысы емес, Proportunity заңгері ретінде жалдағаны туралы біраз қолдау көрсетті. Алайда, мені Сарсенбаев мырзаның тыңдаудағы жауабы сендірді, мен мұны оған тыңдауда айттым. Бірінші үзінді 2020 жылғы 26 мамырда сағат 13:45 және 13:46-дағы хабарламаларға қатысты болды, мұнда Барменбаев мырза Алиев мырзадан кейбір құжаттарды басып шығаруды өтінген. Сарсенбаев мырза хат алмасуда бұл (а) Алиев мырза өтінім берген, Proportunity-дегі заңгердің жұмысының лауазымдық нұсқаулығына кіретін, заңгерлік жұмыс болғанына нұсқайтындай және Алиев мырза тұжырымдағандай, оған ұсынған және ол қабылдаған лауазым туралы ештеңе болған жоқ және (b) бұл ондай жұмыс болған жоқ.

Мен оның жауабының (a) бөлігімен келісемін және (b) бөлігін қабылдаймын.

Екінші үзінді 2020 жылғы 28 мамырда сағат 13:03-те болды, онда Барменбаев мырза оны белгілі бір келісімшарт түрлерімен қамтамасыз етуді сұрады. Сарсенбаев мырза тыңдаудағы берілген ауызша айғақтарда бұл Барменбаев мырзаның (оның досы және іскер серіктесі) атынан және оның өтініші бойынша жасаған сұратым екенін мәлімдеді. Кейбір бастапқы ауытқулар болса да, мен жоғарыда (1) - (8) тармақшаларында сипатталған басқа факторлардың мәнмәтінін ескере отырып, ықтималдық тепе-теңдігінің осы түсіндірмесін қабылдаймын.

Қорытынды

40. Мен Алиев мырза мен Proportunity арасында еңбек шарты жоқ екенін анықтадым. Мен Алиев мырзаны тағылымдамадан өтуші ретінде жеке Сарсенбаев мырзаның өзі қабылдағаны туралы Proportunity-дің тұжырымын қабылдаймын. Осылайша, Алиев мырзаның Еңбек регламентіне сәйкес Proportunity-ға қатысты талабы қабылданбады.
41. Абдуова ханым өзінің қорытынды мәлімдемесінде мойындағандай, Алиев мырзаның Сарсенбаев мырзамен тағылымдамасы Еңбек регламенті қолданылатын еңбек шарты болып табылды ма, егер болып табылса, онда Алиев мырзада Сарсенбаев мырзаға қатысты талап туындауы мүмкін екендігі туралы әлеуетті мәселе ашық қалып отыр. Тараптар маған бұл туралы өз пікірімді білдіруді ұсынбады және мен мұны істемеймін. Тыңдау барысында мен Алиев мырзадан, егер мен Сарсенбаев мырзаның тағылымдамадан өтуші ретіндегі оның рөлі туралы Proportunity сипаттамасымен келіссем, Сарсенбаев мырзаны осы талқылауда жауапкер ретінде қосу туралы өтініш білдіруге қалайды ма деп сұрадым. Ол Proportunity-ге ғана қарсы талап қызығушылық тудыратынын айтып, бас тартты. Қалай болғанда да, Proportunity-ге қарсы бұл талапты қабылдамау Алиев мырзаның Сарсенбаев мырзаға қарсы жеке талап қою мүмкіндігін жоққа шығармайды, оған қатысты сот алымы алынбайды. Демек, Алиев мырза Сарсенбаев мырзаға қарсы іс қозғағысы келсе де, ағымдағы талқылауды қолдау қажет болмас еді.

Сотпен қабылданды,

42. Демек, талап қабылданбады.
Өкілдік:

Талапкер өз мүддесін өз бетінше қорғады

Жауапкерді Кеңесші Гаусар Абдуова ханым (Proportunity Бас атқарушы директоры Арман Барменбаевтың тапсырмасы бойынша) ұсынды